

Kárpát-medencei Szakképzési Klaszter

Koncepciójavaslat

Készítette: Borsos Endre (InnoNet Consult), Dr. Csötte András (HÉTFA) és Csótár András (Asbóth Sándor Szakképző Iskola és Kollégium) Borboly Csaba, Hargita Megye Tanácsa elnökének közreműködésével
2014. május–június

I. Koncepció

A legutóbbi időkben a szakképzés szemmel láthatóan az oktatáspolitikai előterébe került. Ennek éppen ideje, hiszen a szakképzés a rendszerváltás vesztesei közé tartozott, és a területtel az utóbbi évtizedek is mostohán bántak. De míg Magyarországon a szakképzés reneszánsza már elkezdődni látszik, a határon túli, az Európai Unió Duna Régió Stratégiájának megvalósítási célterületein működő magyar nyelvű szakoktatás továbbra is lefelé csúszik a lejtőn.

A határon túl a legjelentősebb problémát a szakképzési rendszer alulfinanszírozottságából adódó minőségi lemaradás mellett a piaci igényekhez rendkívül rugalmatlanul alkalmazkodó képzési struktúra, a duális képzési módszerek hiánya, valamint a szakképzés alacsony társadalmi presztízse jelenti. A probléma a Duna régió egészét jellemzi, a szakmunkások hiánya és a szakképzetlen munkavállalók nagyarányú munkanélkülisége a régióban a vállalkozások versenyképességére is – kedvezőtlen – hatással van. Az évtizedek óta halmozódó problémák egyúttal olyan kihívást jelentenek, amelyet innovatív megközelítéssel előnyre lehet fordítani.

A szakképzés megújításának, a mai piaci igényeknek való megfelelés és az ország gazdasági céljainak megvalósítását támogató rendszer kialakításának törekvése komoly kormányzati figyelmet kap napjainkban. Forradalmi újítás volt 2007-ben a Szakma Sztár Verseny létrehozása, majd a WorldSkills és a EuroSkills (szakmai világ- és Európa-bajnokság) versenyen való magyar megjelenés. Az ifjú magyar szakemberek egyre szebb eredményeket érnek el a nemzetközi versenyeken, ezzel is bizonyítva a magyar képzés létjogosultságát mind európai, mind pedig világszinten. A 2014-es, Orbán Viktor miniszterelnök részvételével zajló Szakma Sztár Versenyen már részt vehettek határon túli magyar versenyzők is, ami bizonyítja, hogy a gazdasági és szakmai érdekképviseletek figyelmet fordítanak a szakmai tartalom átadására, a jövő határon túli magyar szakembereinek megfelelő képzésére. Törekvéseink a megkezdett úton való továbblépést szolgálják.

Klaszterkezdeményezésünk célja, hogy a határon túli magyar nyelvű szakképzést bevonjuk a magyarországi szakképzés területén zajló innovációs folyamatokba. Ezáltal jelentős mértékben növelhetjük a határon túli magyar nyelvű képzések hatékonyságát és versenyképességét, és hozzájárulhatunk ahhoz, hogy a magyar nyelvű képzésben részesülő fiatalok piacépes szakmai tudással jelenjenek meg a munkaerő-piacon. Ez egyrészt a határon túli magyar közösségek megerősödését szolgálja, másrészt pedig erősíti a magyarországi vállalkozások határon túli területeken történő beruházásainak esélyét.

A szervezet társult tagok szakmai együttműködésére, azonos szakképzési érdekek és célok elérése érdekében közös képviselő létrehozására, jelen esetben határon túl élő magyar szakképzésfejlesztési hálózat kialakítására jönne létre. Az együttműködésben részt vevő felek lehetnek iskolák (hazai és határon túli), kamarák, szakmai szervezetek, illetve vállalkozások.

A klaszter együttműködését kiemelten három területre fókuszálja:

- **Szakmai innovatív gyakorlatok elméletének és tapasztalatainak továbbadása, cseréje**

A munka során azokat a szakmai elemeket, tartalmakat, amelyekkel az anyaország szakemberei rendelkeznek, a klaszterben szerepet vállaló hazai iskolák segítségével tananyagok, jó gyakorlatok, illetve cserekapcsolatok révén megosztja a határon túli magyar nyelvű intézményekkel. Ezeket az anyagokat lehetőség szerint beépítjük a kinti szakképzési rendszerbe, természetesen a tradicionális elemeket megtartva közös nevezőre hozni a magyar és európai standarddal.

- **A szakképzés elméleti és gyakorlati rendszereinek piaci igényekhez igazítása, a piaci szereplőkkel való szoros együttműködés megteremtése**

A magyarországi – és ezen belül kiemelten a magyar tulajdonú – gazdasági társaságok elemi érdeke, hogy a környező országok magyar közösségei körében a vállalkozások elvárásainak megfelelni képes, jól képzett munkaerő álljon rendelkezésre. Más ma is sok magyar vállalkozás kihasználja a határon túli magyar közösségek nyújtotta komparatív előnyöket, és ez a tendencia a jövőben remélhetőleg erősödni fog. Mind a vállalkozások, mind pedig a munkavállalók érdekeit szolgáljuk azzal, hogy a cégek, kamarák és a szakképzési intézmények között szorosabb együttműködést alakítunk ki.

- **A szakképzés társadalmi megítélésének, presztízsének javítása**

„Egy jó szakma felér egy diplomával”, hallhatjuk és olvashatjuk a Kereskedelmi és Iparkamara kezdeményezésére. Nem véletlenül, hisz a magyar gazdaság megerősítéséhez vissza kell hoznunk a „kétkezi munka” rangját. Ennek egyik eszköze az, hogy minőségi szakképzésről gondoskodunk, másik eszköze viszont a társadalmi tudat-formálás. Tudatosítani kell az iskola-választás előtt álló szülőknél, gyerekekben, hogy azoknak az ifjú szakembereknek, akik magas fokon sajátították el szakmájukat, stabil megélhetést tudnak biztosítani családjuknak, olyan megélhetést, amely minőségében és biztonságában versenyképes a legtöbb diplomás szakma nyújtotta lehetőségekkel is.

A fent vázolt célrendszer elérése érdekében fontosnak tartjuk, hogy a Klaszter képes legyen bevonni együttműködési rendszerébe a legjobb gyakorlatok megvalósítása területén már bizonyított magyarországi szakiskolákat, az innovációra nyitott határon inneni és túli intézményeket, kamarákat és az együttműködésben érdekelt szakmai szervezeteket és vállalkozásokat. Ugyanilyen fontosnak tartjuk azt is, hogy a magyar állam felkarolja a kezdeményezést, és ennek támogatását beépítse a 2014–2020-as programozási időszak prioritásai közé.

II. Javaslat egy GINOP 5.8. „Oktatási és képzési rendszerek munkaerőpiaci igényekhez való igazodásának javítása” intézkedés céljainak megvalósulását támogató konstrukció kialakítására

Alapvető cél és háttérinformációk

A megvalósítandó beavatkozások hozzájárulnak az **EU Duna Régió Stratégia Cselekvési Tervében** foglalt „**A vállalkozások nagy hatékonyságú képzési és képesítési rendszerekkel történő támogatása**” fellépés céljainak megvalósulásához, mivel a tervezett fejlesztések a dunai országok képesítési rendszereinek javítását szolgálják, emelik az általános képesítési szintet, és javítják a munkavállalók lehetőségeit. A bevált gyakorlatok cseréje a megfelelő munkaerőpiaci intézmények és kereskedelmi kamarák szorosabb együttműködése révén valósul meg, ezzel az „európai képesítési keret” is támogatást nyer.

A támogatási konstrukció **hozzájárul a GINOP 5.8. intézkedés céljainak megvalósulásához**, az iskolai rendszerű szakképzésben a szakmai kompetenciák mellett az alap- és kulcskompetenciák fejlesztéséhez, ezzel a korai iskolaelhagyók arányának csökkenéséhez. A résztvevők megfelelő kompetenciákat sajátíthatnak el, így a rendszer sikeresebb munkavállalókat bocsát ki, ezáltal javulnak a munkanélküliségi mutatók. Növelhető a hatékonysága az élethosszig tartó tanulásra, a későbbiekben pedig munkavállalóként a folyamatos szakmai ön- és továbbképzésekre, a felnőttképzésekre való felkészítésnek. A konstrukció révén duális szakképzési együttműködések jönnek létre, melyek révén javul a munkaerőpiac kereslet-kínálati összhangja a Duna Régióban. A támogatási konstrukció révén sor kerül a Duna Régió magyar nyelvű szakiskolai és szakközépiskolai **tanulóinak külföldi szakmai gyakorlatára és részképzésére**, ezáltal a vállalati környezetben történő munkatapasztalat-szerzésre és transznacionális mobilitási programok, diákcserék megvalósítására. A Duna Régió nem magyar nyelvű szakoktatási intézményei közötti együttműködést további GINOP konstrukció támogatja.

Részcélok és főbb tevékenységek

- A Duna Régió magyar nyelvű szakképzési rendszerének feltérképezése, a kiaknázatlan potenciális együttműködési lehetőségek és szükségletek feltárása;
- A Duna Régió magyar nyelvű szakképző intézményeinek ellátása korszerű, az államhatárokon átívelő (transznacionális) munkaerő-mobilitást lehetővé tevő oktatási tartalmakkal, vezetéstámogató minőségbiztosítási és értékelési rendszerekkel;
- A Duna Régió magyar nyelvű szakképző intézményei vezetőinek és az ott oktató tanárok továbbképzése;
- A tanárok, diákok és vállalkozók megismertetése a duális szakképzés működő modelljeivel a Duna Régióban;
- Innovatív módszerek kísérleti jellegű bevezetése a Duna Régió magyar nyelvű szakképzésben;
- Transzverzális kompetenciák elsajátításának támogatása és pályaorientációs támogatás biztosítása a határon túli diákok körében;
- A határon túli diákok részvételének elősegítése a hazai és nemzetközi szakképzési versenyeken;
- A szakképzés társadalmi presztízsének emelése a hazai és a határon túli magyar közösségek körében;

- Szakmai anyagok kidolgozása a határon túli szakképzés rendszerszintű reformjának támogatására (amely módszertani, digitális, informatikai, kommunikációs, konfliktuskezelési, toleranciaerősítő, illetve a környezettudatos gondolkodást fejlesztő elemeket is tartalmaz)
- Munkaerőpiaci kompetenciák elsajátításának támogatása (a diákok felkészítése a munkavállalói életre, álláskeresési interjútechnikák, önéletrajz és motivációs levél írása, kommunikációs gyakorlatok, életpálya-tervezés stb.)

Célcsoportok

A program célcsoportját a hazai és határon túli szakiskolák, azok vezetői, tanárai és diákjai, a diákok szülei, valamint a velük együttműködni kívánó szakoktatási szakértők és vállalkozások alkotják.

A támogatási konstrukció szerkezete

A támogatási konstrukció két, egymásra épülő komponensből álló pályázat keretében valósul meg.

A komponens (kiemelt projekt):

Az első komponens keretében egy megfelelő szakmai és adminisztratív kapacitásokkal rendelkező (a Kárpát-medencei Szakképzési Klaszterrel együttműködő) szervezet koordinálása mellett kutatási, tartalom- és módszertan-fejlesztési és vezető-képzési projektek valósulnak meg, illetve a létrejött eredmények szakmai tesztelésére is sor kerül egy pilot-projekt keretében. Olyan tananyagfejlesztések valósulnak meg, amelyek egyrészt a gyakorlatorientált képzések kialakítását, másrészt pedig az informatikai alapú tudáselsajátítást szolgálják. A kompetenciafejlesztés módszertanának alkalmazásával elérhető a munkaerőpiaci kompetenciák (helyzetfelismerés, problémamegoldás, team-munkaképesség, tolerancia, folyamatos tanulás képessége) fejlesztése. Olyan tananyagok, tantervek, tansegédletek, a tanítás-képzés eredményességét, hatékonyságát biztosító egyéb elemek kidolgozása a cél, melyek a gyakorlatban használhatók, folyamatosan fejleszthetők, melyekkel a tanulók a munkaerőpiacon azonnal hasznosítható tudásra tehetnek szert. A projektben továbbképzéseket, szakmai konzultációkat, valamint szakmai konferenciák szervezését is szerveznek.

B komponens (super grant-jellegű pályázati program)

A második komponensben kerül sor az első komponensben létrehozott eredmények disszeminációjára. A lefejlesztett módszertan és tartalmak felhasználásával tanár- és diákcseraprogramok megvalósítására pályázhatnak azok a magyarországi szakképző intézmények, amelyek rendelkeznek határon túli szakmai partnerekkel.

Támogatható tevékenységek

A komponens (kiemelt projekt):

- a Duna Régió magyar nyelvű szakoktatásának helyzetfelmérése (iskolák, tanárok, diákok, szülők, vállalkozók, szakértők), adatbázis létrehozása, igényfelmérés és kapcsolatfelvétel
- a duális képzés céljait szolgáló, a hátrányos helyzetű és lemorzsolódó tanulók szakmai képzésbe történő bevonását is támogató módszertan és e-tananyag fejlesztése, e-tansegédlet kidolgozása
- tranzverzális kompetenciák erősítését szolgáló e-tananyag kidolgozása
- intézményvezetői és tanári továbbképzési program módszertanának és e-tananyagának kidolgozása
- pilot csereprogram a létrehozott tartalmak tesztelésére
- pályaaorientációs képzés lebonyolítása határon túli szakemberek számára

- vezetőképzés a határon túli iskolák és a szakképzésben aktív szerepet vállaló vállalkozások számára
- tudatosítási kampány a szakképzés társadalmi presztízsének emelésére a Duna Régióban
- szakmai javaslat kidolgozása a program eredményei alapján a Duna Régió országainak kormányai számára a szakképzés hatékonyságának növelésére

B komponens (super grant jellegű pályázati program)

- szakiskolák szervezésében a duális képzést bemutató, rövid tapasztalatcsere-látogatások tanárok, diákok és vállalkozók részére (1–3 hét);
- nyári (1–3 hetes) szakmai képzések határon túli diákok számára magyarországi intézményekben;
- magyarországi intézmények határon túlra kihelyezett, az ottani intézményi keretek közé beillesztett, az egész életen át való tanulás céljaihoz illeszkedő tanfolyamai;
- hosszabb idejű magyarországi továbbképzés határon túli szakiskolai tanárok részére (1–2 éves program)
- határon túli diákok részvételének támogatása magyarországi szakiskolák által hazai és nemzetközi szakmai versenyeken;
- magyarországi szakképzési intézmények mentoring programja a szakképzési rendszerben szerepet vállaló határon túli vállalkozások számára.